

Пашкевич О.А.,

Національний університет "Острозька академія"

**ОСОБЛИВОСТІ ВЕРБАЛЬНОЇ МАНІПУЛЯЦІЇ
У ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВАХ
ДЕРЖАВНИХ СЕКРЕТАРІВ США**

Одним із найголовніших аспектів риторики є промова – публічний виступ з певного приводу, що має чітку структуру, смислове навантаження та мету. Політична промова є одним із ключових механізмів передачі інформації та впливу на аудиторію, а також найпотужнішим інструментом інформування та переконання великої групи людей [7:64].

Початок дослідження текстів політичного дискурсу поклали представники кембриджської та оксфордської філософських шкіл у 50-ті рр. XX ст., які провели аналіз лінгвістичного контексту суспільної думки. Політичні промови є предметом досліджень багатьох науковців різних дисциплін, зокрема соціології (Борисньов С.В., Федатов Л.Н.), риторики (Мацько Л.І., Сопер П.),

теорії комунікації (Почепцов Г.Г.), політології (Ушакова Т.Н., Шехтер С.), психолінгвістики (Залевська А.А.), паралінгвістики (Колшанський Г.В.), лінгвістики (Вілліс Х.) та психології (Т. Сковел) [12:9].

Політична промова як вияв політичного дискурсу – це публічний виступ, який є ефективним засобом для одержання визнання та демонстрації лідерства. Композиція промови – це закономірна, вмотивована змістом та задумом структура виступу. Усі її складові пов’язані і становлять єдине ціле. Кожна промова має висвітлювати тему, мати загальну і конкретну мету. Тема – головне, про що говориться. Загальна мета – різновид реакції, яку оратор намагається викликати у слухачів, а конкретна мета – безпосередній зміст промови. Будь-яка політична промова складається з наступних частин: звертання чи звернення, преамбула чи вступ, основна частина, висновки [10:32].

Високий рівень офіційності, на якому виголошуються політичні промови, та бажання промовця повинні бути зрозумілим аудиторії та впливають на вибір лексики. Саме тому лексика політичних промов є нормативною та відповідає публіцистичному стилю. Оскільки політичні промови обслуговують сферу політичної комунікації, не є виключеним використання політичних термінів і професіоналізмів, що увійшли у широкий вжиток [10:45].

У текстах своїх політичних промов державні секретарі США, Кондоліза Райс та Колін Пауел, неодноразово вдаються до вживання різних стилістичних та лексико-синтаксичних засобів. До них належать такі стилістичні засоби, як метафори та евфемізми. Щодо лексико-синтаксичних прийомів, то найбільш уживаними є прийом перечислення (перерахування), прийом синонімізації, прийом інтимізації, прийом використання контрапунктних фраз та використання повторів. У поданій таблиці ми спробували з’ясувати та порівняти частоту вживання вище зазначених засобів у промовах Кондолізи Райс та Коліна Пауела (розрахунки на 15 сторінок друкованого тексту оригіналів промов).

Ми розглядаємо політичну промову як текст, кінцевим призначенням якого є вплив на свідомість аудиторії, на її вибір, життєві позиції, думки, переконання. Враховуючи той факт, що політична промова готується наперед, то відповідно наперед можна передбачити дію вербальних засобів, використаних у промові. Також можна передбачити реакцію публіки на певні мовні елементи впливу. Ми спробували детально проаналізувати вище перераховані засо-

би впливу у текстах політичних промов Кондолізі Райс та Коліна Пауела. Нижче наводяться деякі приклади спроб вербальної маніпуляції та їх пояснення.

Таблиця 1.

Частота вживання стилістичних та лексико-синтаксичних засобів і прийомів у політичних промова Кондолізі Райс та Коліна Пауела.

Назва засобу чи прийому	Кондоліза Райс		Колін Пауел	
	Кількість вжитих разів	Процентне співвідношення	Кількість вжитих разів	Процентне співвідношення
Прийом перечислення	3	8,1%	3	7,14%
Прийом синонімізації	1	2,7%	4	9,52%
Прийом інтимізації	3	8,1%	3	7,14%
Прийом використання контрапунктних фраз	1	2,7%	3	7,14%
Прийом використання повторів:				
Анафора	4	10,8%	2	4,76%
Послідовний повтор	2	5,4%	4	9,52%
Підхват	3	8,1%	0	0%
Полісиндетон	3	8,1%	2	4,76%
Використання метафор:				
Розміру	3	8,1%	4	9,52%
Зверхності	1	2,7%	0	0%
Відстані	4	10,8%	2	4,76%
Субординації	4	10,8%	3	7,14%
Вибору	3	8,1%	3	7,14%
Використання евфемізмів	2	5,4%	9	21,42%

And we know that Iraqi government officials, members of the ruling Baath Party and scientists have hidden prohibited items in their homes

(Colin Powell’s campaign speech in the United Nations Security Council, 2003). Ми бачимо яскравий приклад вживання прийому перерахування. Автор вживає цей прийом для номінації змовників, що переховують у себе вдома зброю масового знищення, при чому починає перелічувальний ряд із найбільш впливових осіб – урядовців – та членів правлячої партії (*Iraqi government officials, members of the ruling Baath Party*) і закінчує науковцями (*scientists*), до того ж навіть не вказуючи сфери їх дослідження. Отже, Колін Пауел намагається привернути увагу слухачів, використовуючи ще на початку речення найбільш вражаючі факти, під дією яких сподівається втримати напруження і шокувати слухачів до кінця висловлювання.

We have begun an effort to relieve the poorest countries of the crushing burden of debt and we have doubled our overseas development assistance in five years (Condoleezza Rice’s campaign speech in U.S. Department of State, 2006). Цей приклад засвідчує наявність прийому інтимізації у промові. Під фразами “*we have begun*” та “*we have doubled*” Кондоліза Райс має на увазі уряд Сполучених Штатів і натякає на наближеність урядовців до народу, викликаючи у останнього гордість за досягнення США.

Ще одним не менш ефективним засобом мовного впливу є метафора, яка, переносячи властивості предметів реального життя на політичні явища, створює у свідомості людей образи та конструкції, що стають шаблонами у їхніх політичних поглядах, поведінці [11:153]. У політичній мові існують такі види метафор: метафори розміру, метафори особистої зверхності, метафори відстані, метафори субординації та метафори вибору [11:153].

У промові Кондолізи Райс часто зустрічаються метафори вибору. Наприклад: “*to meet our new priorities*”, “*we are increasingly shaping the course of history*”, “*to draw neat, clear lines between our security interests, our development efforts and our democratic ideas*” (Solemn speech in Georgetown University, 2006). Вище зазначені метафори створюють уявлення, що майбутнє держави завжди знаходиться в руках її громадян, і що їх свідомий вибір допомагає у встановленні демократичних ідеалів та засад, що стануть запорукою успіху їх батьківщини.

Колін Пауел дуже часто вживає у своїх промовах метафори субординації, оскільки у них здебільшого йдеться про проблеми Іраку та загрозу, яку він становить для Сполучених Штатів Америки. Наприклад: *dealing with an innocent party* (Campaign speech in the

United Nations Security Council, 2003) – мається на увазі, що партія створює видимість, ніби нічого протизаконного вона не чинить, але чи є воно так насправді, важко встановити. Використовуючи цю метафору, автор змушує слухача думати, робити власні припущення.

Отже, дослідивши механізми мовного впливу у текстах політичних промов державних секретарів Сполучених Штатів Кондолізи Райс та Коліна Пауела, ми дійшли висновку, що ці механізми базуються на перетворенні невербальної реальності у вербальну. Знання передаються у мовленнєвому акті і вводяться в модель внутрішнього світу адресатів. Від того, як політик номінує явище навколишньої реальності залежить те, як аудиторія його сприйме. Усі вище зазначені лексико-стилістичні елементи були використані з метою створити контакт з аудиторією, виразити суб'єктивну направленість змісту, зробити його більш “певним” та зрозумілим, зменшити соціальну відстань, приховати свої інтереси, посилити експресивність та уникнути негативної реакції. А отже відбувається своєрідна маніпуляція думкою слухачів.

Література:

1. Баева О.А. Ораторское искусство и деловое общение. – М.: Новое издание, 2001. – 328 с.
2. Баранов А.Н. Введение в прикладную лингвистику. – М.: Эдиториал, 2003. – 358 с.
3. Баранцев К.Т. Курс лексикології сучасної англійської мови. – К.: Радянська школа, 1995. – 261 с.
4. Блек М.Д. Метафора// Теория метафоры. – М.: Прогресс, 1990. – С. 153-172.
5. Бориснгов С.В. Соціологія комунікації. – К.: Наукова думка, 2003. – 256 с.
6. Залевская А.А. Введение в психолінгвістику. – М.: Російськ. гос. гуманит. ун-т, 2000. – 382 с.
7. Зарецкая Е.Н. Риторика. Теория и практика речевой коммуникации. -Санкт-Петербург, 1998. – 345 с.
8. Кисилёва Л.Г. Язык как средство воздействия. – Л.: Гроно, 1971. – 220 с.
9. Мацько Л.Г, Мацько О.М. Риторика. – К.: Либідь, 2003. – 134 с.
10. Мороховский А.Н., Воробьева О.П., Лихошерст Н.И., Тимошенко З.В. Стилистика английского языка. – К. Выща школа, 1991. – 272 с.
11. Герасимов В.И., Ильин М.В. Политический дискурс: история и современные исследования. – М.: Прогресс, 2002.– С. 7 – 86.

12. Почепцов Г.Г. Коммуникативные технологии XX века. К.: Ваклер, 2000. – 352 с.
13. Почепцов Г.Г. Теорія комунікації. – К.: Видавничий центр “Київський університет”. 1999. – 301 с.
14. Федатов Л.Н. Соціологія масової комунікації. – К.: Наукова думка, 2003. – 289 с.
15. Фрумкіна Р.М. Психолінгвістика. – М.: Academia, 2001. – 320 с.
16. Brown G., Yule G. Discourse Analysis. – Cambridge: MIT Press, 1983. – 311 p.
17. Geis M.L. The Language Of Politics. – N.Y.: Springer Verl, 1987. – 189 p.